

H. Raudsepa komöödia „Rotid“

on möödunud aasta jooksul valminud uudisteos, mis viib meid ühesse meie maakonnalinna saksa okupatsiooni päevil. Tegevus on koondatud kohaliku gümnaasiumi ümber, mille õpilaste keskel kasvab vastuhakkamise vaim vihatud fašistliku režiimi vastu, mis lõppeks viib organiseeritud avalikule meeleavaldusele.

Mis puutub õpetajaisse, siis on siin saksa võimud muidugi kõva puhastuse toime pannud. Nii istub kooli endine direktor koonduslaagris. Teda on katsutud leplikuma mehega asendada, kuid selgi kipub kops üle maksa ronima. Ja nii kerkib siis juba kolmas kandidaat esile, kel on rohkem talenti saksa võimudele meeldida.

Intriigide keskpunktis seisab auahne ja võimuhimuline naine, kes oma „kõrgeid“ sidemeid mitte üksi karjääri tegemiseks ei kasuta, vaid selle abil ka mürgist kättemaksu haudub mehe vastu, kes teda minevikus kord solvanud. Komöödias on antud terve heliredel sakslastesse suhtumise paljudest variatsioonidest. Siin on okupatsioonivõimude resoluutseid vastaseid, nagu pateetiliselt tormitsev koolipoiss Oskar, kütiniliselt lopsakas matemaatik Okas, eriti aga vangilaagrist vabanenud direktor Tarmet, kes oma kindlameelset joont muhendas lõbusa huumoriga. Seal on heasüdamline direktor Vahtramäe, kes ikka rohkem kahjatsema lööb, et ta naise tagasihutusel on koha vastu võtnud. Tema kange abikaasa aga loodab võimudega sidemeid sõlmides hästi kõrgele üles ronida, ise suuremat vastu andmata. Ja lõppeks on seal ajalooõpetaja Kepikeses antud sakslaste sajarahilise sabarakk.

Ent kui suur see kaasaminemise protsent ka kuskil on, jooksevad säärased püüded ja unistused komöödias kõik karile, nagu see ka elus sündis. Sest lõppeks olid need inimesed kõik ainult närused vahendid fašistlike võimude peos: nad tarvitati ära ja heideti siis kõrvale. Ja see võim ise, millele rajati, polnud mingi kalju, vaid liiv, mis laiali tuiskab. Sest komöödia üksikute sündmuste ja saatuste tagaseinas kõmiseb kogu aeg tohutu jõukatsumine, mille tulemused järjest selginevad. Punaarmee võimsate löökide all läheneb kodumaale vabastav rinne. Ja mida lähemale see rinne jõuab, seda närvilikumaks muutuvad okupatsioonivõimud, seda traagikumilisem on nende seisukord, kes oma tuleviku sellele võimule ehitasid.

Komöödia toob esile ka paar sakslase kuju kõverpeeglis. Nende nürimeelne upsakus, tüübiline lühinägelikkus ja saagiahnus, see „rottide“ süsteemiks arendatud jooks „peki“ järele — leiab siin terava satiirilise kujutuse.

Hind 20 kop.